QORTI ĊIVILI
PRIM' AWLA

ONOR IMĦALLEF
DR FRANCESCO DEPASQUALE
LL.D. LL.M. (IMLI)

Seduta ta' nhar it-Tlieta
Tletin (30) ta' Gunju 2021

Rikors Numru 317/2014 FDP

Fl-ismijiet

Jane Carabott (K.I.434757M)

Vs

Supretendent tas-Saħħa Pubblika

U

Tabib Prinċipali għall-Gvern

Il-Qorti:-

1. Rat ir-rikors datat 15 ta' April 2014, li permezz tiegħu r-rikorrenti talbet is-segwenti:

Illi rikorrenti ilha għal snin twal impjegata bħala infermiera f'diversi gradi mall-intimati jew min minnhom.

Illi għall-itwal parti mill-karriera tagħha, u ċioe' għal oltre minn ħmistax-il sena konsekuttivi, r-rikorrenti kienet stazzjonata l-Fairyland Ward ġewwa l-Isptar San Luqa. Hawnhekk, tul il-ħmistax-il sena kollha li hija ħadmet

hemmhekk, hija dejjem offriet servizz mill-aqwa, eżemplari u fuq livell ta' eċċellenza, tant illi hija kienet addirittura sawret għaliha nnifisha reputazzjoni mill-aqwa mal-pazjenti u familjari tagħhom u l-membri tal-pubbliku in ġgenerali li kienu jattendu fl-imsemmi ward u li xi darba jew oħra kienu ngħataw servizz mir-rikorrenti.

Illi minkejja dak suespost, fis-sena 2008, mingħajr ebda spjegazzjoni u wisq anqas mingħajr ebda ġustifikazzjoni jew raġuni valida, hija ġiet infurmata mis-superjuri tagħha ġewwa l-Isptar San Luqa b'mod mill-aktar goff, irregolari u nieqes minn kull tip ta' formalita' illi hija kellha b'effett immedjat titrasferixxi ruħha għax-xogħol ġewwa l-klinika tal-Malta International Airport. Jingħad li dan it-transfer sar b' mod goff, il-għaliex li ġara kien li ġurnata fost l-oħrajn hija kienet ippreżentat ruħha għax-xogħol kif is-soltu kienet tagħmel biss biex hekk kif irrapurtat għax-xogħol fil-Fairyland Ward, hija ġiet ordnata sabiex immedjatament tmur tirraporta l-klinika tal-Malta International Airport minflok u dan mingħajr ebda pre-avviż preċedenti. Ovvjament dan minnu nnifsu kien ġua wirja ta' kemm kien irregolari dak li kien qed issir u li probabbilment kien motivat ben differentement minn kif ried jagħti l-impressjoni l-intimat.

Illi tant kien irregolari t-transfer suriferit illi in effetti minn naħa tad-Dipartiment tas-Saħħa ħadd ma' kien infurmat b' ebda mod dwar l-istess u konsegwetement l-istess dipartiment beda jirreżisti u jirrifjuta li jirrikonoxxi formalment tali transfer fuq il-premessa illi l-istess dipartiment ma' kienx irċieva informazzjoni dwar dan formalment.

Illi in konsegwenza ta' dan l-istat ta' limbu burokratiku li sabet ruħha fih ir-rikorrenti intortament hija sabet ruħha fil-posizzjoni ridikola u assurda illi kienet qiegħda tirraporta għax-xogħol kuljum fil-klinika tal-Malta International Airport mingħajr ma' hija kellha l-'pass' li kien neċessarju għaliha sabiex taċċedi għall-post tax-xogħol, u addiritura mingħajr uniformi u dan kollu għaliex it-taqsima l-ġdida li fiha ġiet ordnata tmur taħdem mis-superjuri tagħha baqgħu jirrifjutaw li jirrikonoxxu t-transfer peress illi l-file tagħha baqa' mhux trasmess minn dipartiment għall-ieħor li tagħhom kienu responsabbli l-intimati.

Illi jekk dak suespost ma' kienx suffiċjentement gravuż, in konsegwenza ta' dak hawn fuq premess, u ċioe' li l-file tagħha baqa' ma ġiex trasmess minn dipartiment għall-ieħor, ir-rikorrenti ma' bdiet tirċievi ebda informazzjoni dwar is-salarji u l-pagi tagħha.

Illi sussegwentement għal dan kollu, u ċioe' wara ċirca sebgħa xhur minn meta hija kienet trasferita għall-klinika tal-Malta International Airport, u mingħajr ma' kienet għadha ġiet riżolta s-sitwazzjoni tagħha, hjia ġiet għal darb' oħra trasferita, din id-darba għall-Isptar Monte Carmeli, fejn issa ġiet assoġġettata għall-ċirkostanzi u kundizzjonijiet ta' xogħol manifestament u

esaġeratament inaċċettabbli. Għal darb' oħra l-motivazzjoni wara tali transfer kienet waħda ċertament ulterjuri għal dik li kienet qed tiġi avvanzata mill-intimati. Minkejja diversi lmenti da parti tar-rikorrenti dwar dan kollu, l-intimati ma' ħadu ebda passi jew miżuri sabiex jirrimedja.

Illi kien biss wara sena tiġi injorata u wara li r-rikorrenti rrikorriet għall-għajnuna tal-union tagħha, u ċioe' l-MUMN, illi wara ħafna pressjoni magħmula mill-istess union u bl-intervent tal-Ombudsman u r-rakkomandazzjonijiet tiegħu [wara lment mressaq lilu], illi anki fid-dawl taċ-ċirkostanzi partikolari familjari tar-rikorrenti hija ġiet trasferita lura l-klinika tal-Malta International Airport.

Illi pero', hekk kif ir-rikorrenti irritornat lura xogħol l-klinika tal-Malta International Airport hija bdiet tiġi issa assoġġettata hemm hekk għal forom varji ta' abbuż fuq il-post tax-xogħol mill-ħaddiema l-oħra kif ukoll mis-superjuri tagħha, liema abbużi kienu jvarjaw minn dawk fiżiċi għal dawk morali u psikoloġiċi.

Illi dawn l-abbużi, li kienu persistenti u kontinwi, waslu biex ir-rikorrenti kienet kontinwament tirraporta l-istess abbużi iżda dan kollu sar inutilment għaliex ebda azzjoni ma' kienet tittieħed in rigward mill-intimati jew min minnhom. Mhux hekk biss iżda ġara illi in konsegwenza ta' rapport partikolari fejn ġie allegat mir-rikorrenti fastidju sesswali li hija sofriet minn tabib partikolari, u wara li bdew proċeduri ta' inkjesta mill-bord tal-NCPE, illi r-rikorrenti spiċċat issa fil-mira ta' azzjonijiet kollużi bejn diversi membri tal-istaff mediku, lkoll intenzjonati sabiex jiddenigraw lill-istess protestanti.

KONSEGWENZI

Illi peress illi dawn iċ-ċirkostanzi kollha huma inaċċettabli għar-rikorrenti partikolarment in vista tal-fatt illi dawn kollha seħħew fuq il-post tax-xogħol jew huma relatati mall-impieg tagħha li dwaru huma responsabbli l-intimati jew min minnhom, u peress illi in konsegwenza tal-istess hija soffriet u għada qed issofri danni konsiderevoli inkluż ukoll danni in konsegwenza għall-diżabilta' fiżika [psikoloġika] li hija sofriet b' responsabbilta tal-intimati jew min minnhom, r-rikorrenti qiegħda issa żżomm lill-intimati responsabbli għall-istess danni u qed teżiġi r-riżarċiment relattiv dovut lilha.

TALB1ET

Għaldaqstant ir-rikorrenti qiegħda titlob lil din l-Onorabbli Qorti sabiex:

1. *Tiddikjara illi l-intimati jew minn minnhom bl-azzjonjiet jew ommissjonjiet tagħhom suriferiti kkaġunaw danni materjali u personali*

lir-rikorrenti tat-tip damnum emrgens konsegwenza tat-telf tal-qliegħ regolari tagħha, kif ukoll tat-tip lucrum cessans in konsegwenza għad-diżabilta fuq il-persuna tagħha li hija bdiet issofri minnha in konsegwenza tal-azzjonijiet u ommissjonjiet tal-intimati jew min minnhom;

2. *Tiddkjara lill-intimati jew min minnhom responsabbli għal dawk id-danni hekk sofferti mir-rikorrenti;*

3. *Tillikwida d-danni sofferti mir-rikorrenti;*

4. *Tikkundana lill-intimati jħallsu lir-rikorrenti dik is-somma hekk likwidata;*

Bl-intimati minn issa nġunti in subizzjoni.

2. Rat illi fit-12 ta' Ottubru 2017 l-intimati Supretendent tas-Saħħa Pubblika u Uffiċjal Mediku tal-Gvern irrispondew għal dak mitlub billi qajmu s-segwenti difiżi:

   1. *Illi l-persuna li tirrappreżenta l-intimati ma hijiex indikata fl-okkju u ċioe' t-Tabib Prinċipali għal Gvern (Saħħa Pubblika).*

   2. *Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost l-azzjoni mir-rikorrenti hija karenta minn fundament ġuridiku stante li l-lanjanza ma tinkwadrax ruħha fid-definizzjoni ta' 'egħmil amministrattiv' ai termini ta' l-Artikolu 469A stante li din id-definizzjoni teskludi .... 'xi ħaġa li ssir bl-għan ta' organizazzjoni jew amministrazzjoni interna fl-istess awtorita'.*

   3. *Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost t-talbiet attriċi huma infondati fil-fatt u fid-dritt stante li kemm il-grad tal-impjegata ma ġewx mittiefsa, u għaldaqstant t-talbiet attriċi għandhom jiġu miċħuda.*

   4. *Salv eċċezzjonijiet ulterjuri.*

   Bl-ispejjeż kontra r-rikorrenti li hi minn issa nġunta għas-subizzjoni.

3. Rat illi fis-17 ta' Ġunju 2014 l-ewwel eċċezzjoni ġiet irtirata.

Provi:

4. Rat ix-xhieda ta' **Colin Galea**, Segretarju Ġenerali tal-Malta Union of Midwives and Nurses (MUMN), mogħtija fit-8 ta' Novembru 2014 (fol 20).

5. Rat ix-xhieda ta' **Jane Carabott** mogħtija fit-3 ta' Frar 2015 (fol 28).

6. Rat ix-xhieda ta' **Martin Gaffarena**, ħu r-rikorrenti, mogħtija fit-12 ta' Mejju 2015 (fol 37).

7. Rat illi fit-12 ta' Mejju 2015 ġie nominat it-Tabib Anton Grech bħala Psikjatra sabiex jagħmel eżami psikjatrika tar-rikorrenti.

8. Rat ix-xhieda ta' **Miriam Agius**, omm ta' tifla illi kienet assistita varji drabi mir-rikorrenti, mogħtija fit-8 ta' Ottubru 2015 (fol 43).

9. Rat illi fis-26 ta' Novembru 2016, wara illi t-Tabib Anton Grech astjena mill-inkariku tiegħu, l-Qorti appuntat lit-Tabib Dr Nigel Camilleri bħala Psikjatra.

10. Rat ir-rapport tal-**Psikjarta Dr. Nigel Camilleri** ippreżentat fil-25 ta' Mejju 2016 (fol 55).

11. Rat ix-xhieda ta' Dr. Nigel Camilleri mogħtija fid-9 ta' Jannar 2017(fol 70).

12. Rat ix-xhieda ta' **Georgina Calleja Farrugia**, omm ta' tifel illi ġie assistit mir-rikorrenti, mogħtija fl-1 ta' Marzu 2017 (fol 77).

13. Rat ix-xhieda tal-**Professur Simon Attard Montalto** mogħtija fis-6 ta' April 2017 (fol 80).

14. Rat ix-xhieda ta' **Olivia Camilleri Cortis**, Information & Communication Technology Officer fi ħdan l-Uffiċċju tal-Prim Ministru, mogħtija fis-6 ta' April 2017 (fol 81).

15. Rat ix-xhieda ta' **Sabina Drago**, Nurse kollega tar-rikorrenti, mogħtija fis-6 ta' April 2017 (fol 83).

16. Rat ix-xhieda ta' **Jimmy Attard**, Cleaner fl-Airport, mogħtija fis-17 ta' Mejju 2017 (fol 89).

17. Rat ix-xhieda ta' **Duncan Agius**, Senior Manager fis-Sezzjoni tal-Finanzi tad-Dipartiment tas-Saħħa mogħtija fis-17 ta' Mejju 2017 (fol 91) u d-dokumentazzjoni dwar salarju tar-rikorrenti ippreżentati minnu (fol 92 sa 106).

18. Rat ix-xhieda ulterjuri ta' Jane Carabott mogħtija fit-28 ta' Frar 2018 (fol 111).

19. Rat illi fit-28 ta' Frar 2018 ir-rikorrenti ddikjarat illi ma kellhiex aktar provi x'tippreżenta.

20. Rat ix-xhieda ta' **Dr John Attard Kingswell**, ġia Direttur tal-Environmental Health fi ħdan id-Dipartiment tas-Saħħa, mogħtija fit-2 ta' Mejju 2018 (fol 117).

21. Rat ix-xhieda ta' **Carmelina Mifsud**, Assistant Principal fl-Isptar Mater Dei, mogħtija fil-15 ta' Mejju 2019 (fol 146).

22. Rat ix-xhieda ta' **Dr. Joseph Portelli Demajo**, Senior Port Medical Officer, mogħtija fis-27 ta' Novembru 2018 (fol 153).

23. Rat illi dina l-Qorti, kif komposta, ħadet konjizzjoni tal-atti fir-8 ta' Ottubru 2019.

24. Rat illi fil-5 ta' Frar 2020, l-intimati ddikjaraw illi ma kellhomx aktar provi x'jippreżentaw.

25. Rat illi fil-5 ta' Frar 2020 il-kawża ġiet differita għas-sottomissjonijiet rikorrenti bil-miktub.

26. Rat illi n-nota ta' sottomissjonijiet tar-rikorrenti ġiet ippreżentata fl-14 ta' Diċembru 2020 (fol 172).

27. Rat illi n-nota ta' sottomissjonijiet tal-intimati ippreżentata fit-22 ta' April 2021 (fol 187).

28. Rat illi fit-22 ta' April 2021 il-kawża ġiet differita għas-sentenza.

Fatti tal-każ

29. Jirriżulta li r-rikorrenti kienet ingaġġata mat-Tabib Prinċipali tal-Gvern bħala infermiera, fejn damet hekk impjegata u stazzjonata f'Fairyland Ward ġewwa l-isptar San Luqa għal ħmistax-il sena.

30. Jirriżulta li fl-2008, is-superjuri tar-rikorrenti, mingħajr ebda spjegazzjoni, tawha trasferiment għall-klinika tal-Malta International Airport, u meta hija rrapurtat hemmhekk, il-klinika w d-dipartiment responsabbli għal tali klinika beda jirreżisti u jirrifjuta li jirrikonoxxi t-trasferiment, tant li r-rikorrenti ma kellhiex il-'pass' neċessarju biex taċċedi għall-post tax-xogħol.

31. Jirriżulta, di fatti, illi x-xhud Dr John Attard Kingswell, fix-xhieda tiegħu f'Ġunju 2018, ukoll ikkonferma li fil-klinika tal-Malta International Airport ma kienx hemm post vakanti għal ebda nurse u li r-rikorrenti ma kienx hemm bżonnha hemmhekk.

32. Jirriżulta illi, sussegwentement, wara sebgħa xhur mingħajr ma kienet riżolta s-sitwazzjoni fil-klinika tal-ajruport, ir-rikorrenti ġiet darb' oħra trasferita, din id-darba għall-Isptar Monte Carmeli, fejn ġiet ordnata taħdem f'ċirkostanzi u kondizzjonijiet tax-xoghol inaċċettabbli għaliha.

33. Sussegwentement, wara sena fl-Isptar Monte Carmeli taħdem f'kundizzjonijiet mhux aċċettabbli għar-rikorrenti, permezz tal-intervent tal-Union tar-rikorrenti, ossija l-MUMN, u wara ħafna pressjoni minn naħa tal-Union, kif ukoll anke permezz tal-Ombudsman, ir-rikorrenti reġgħet ġiet trasferita lura ġewwa l-klinika tal-Malta International Airport.

34. Ir-rikorrenti allegat, madanakollu, illi fil-klinika tal-Malta International Airport, hija ġiet assoġġettata għal abbużi fiżiċi, morali u psikoloġiċi.

35. Jirriżulta, li l-espert nominat mill-Qorti, l-Psikjatra Dr. Nigel Camilleri ħejja r-rapport wara li eżamina lir-rikorrenti, li ddeskriva d-djanjosi tar-rikorrenti b' "*Adjustment*

Disorder with symptoms of emotion, predominantly anger and anxiety, in response to the alleged traumatic past and discrimination." Huwa ddeskriva wkoll, fir-rapport tiegħu, dak rakkontat mir-rikorrenti dwar l-episodji trawmatiċi li għaddiet minnhom fuq il-post tax-xogħol.

36. Jirriżulta illi, fix-xhieda tiegħu, Dr. Nigel Camilleri ikkonferma li r-rikorrenti qed tbati minn ansjeta` u rabja minħabba l-avvenimenti li għaddiet minnhom, u wasal għall-ammont ta' ħamsa fil-mija (5%) diżabilita`.

37. Ir-rikorrenti, permezz tal-proċeduri odjerni, qed tilmenta minn trasferiment inġust li kkawżalha stat ta' ansjeta`, konsegwenza tal-eventwalitajiet li għaddiet minnhom fuq il-lant tax-xogħol.

Ikkunsidrat

38. Jirriżulta, mill-premessi u mill-provi prodotti, illi r-rikorrenti qiegħda, permezz tal-azzjoni preżenti, titlob danni materjali u personali tat-tip *damnum emergens* u *lucrum cessans*, wara trasferimenti u konsegwenzi li sofriet fuq il-post tax-xogħol. Fil-fatt, ir-rikorrenti, qed tilmenta mill-fatt li fl-2008 hija rċeviet trasferiment għall-klinika fil-Malta International Airport, u konsegwentement trasferiment ieħor sussegwenti għall-Isptar Monte Carmeli, li ma kinux f'lokhom u bħala riżultat bdiet issofri minn diżabilità fuq il-persuna tagħha.

39. Jirriżulta, mill-banda l-oħra, illi l-intimati irrispinġew il-pretensjonijiet tar-rikorrenti billi eċċepew li t-talbiet attriċi huma infondati fil-fatt u fid-dritt. Inoltre`, ġie eċċepit ukoll, li l-azzjoni tar-rikorrenti hija karenta minn fundament ġuridiku stante li l-lanjanza tagħha ma tinkwadrax ruħha fid-definizzjoni ta' 'għemil amministrattiv' ai termini tal-Artikolu 469A.

Meritu tal-każ

40. Ir-rikorrenti qed tikkontendi li t-trasferiment li hija ngħatat fl-2008 minn Fairyland Ward fl-isptar San Luqa għall-klinika tal-Malta International Airport kien trasferiment mingħajr ebda ġustifikazzjoni u mingħajr raġuni valida.

41. Ir-rikorrenti issostni wkoll illi kien inġust ukoll li ntbagħtet ġewwa l-Isptar Monte Carmeli.

42. Finalment, issostni li, hekk kif reġgħet intbagħtet fil-klinika fil-Malta International Airport, sofriet abbużi fiżiċi, morali u psikoloġiċi.

43. Fis-sottomissjonijiet taghha, r-rikorrenti irreferiet għall-fatti dwar it-trasferimenti tagħha, kif issuċċedew, u sostniet li fil-lant tax-xogħol tagħha, sofriet diskriminazzjoni u intimidazzjoni filwaqt li għamlet referenza għall-ġurisprudenza nostrana, fosthom **Renato Spiteri vs Malta Freeport Terminals et** deċiża mill-Prim' Awla Qorti Ċivili fil-5 ta' Ottubru 2007, fejn intqal, diversi drabi, li huwa obbligu ta' l-employer li

jipprovdi ‘a safe place of work’, b’mod li għandu jsir dak kollu raġonevoli sabiex jeliminaw u jnaqqsu perikoli u riskji għall-ħaddiema.

44. Ir-rikorrenti, għalhekk, sostniet li fil-każ tagħha, ma ngħatatx ‘a safe place of work’ minn naħa ta’ min kien iħaddimha. F’dan is-sens, irreferiet għar-rapport tal-espert nominat mill-Qorti, il-Psikjatra Nigel Camilleri, u d-deskrizzjoni dettaljata fir-rapport tiegħu, kif ukoll għal dak ikkonfermat fix-xhieda tal-Psikjatra Nigel Camilleri, li r-rikorrenti llum qed tbati minn ħamsa fil-mija (5%) diżabilita`, konsegwenza tal-avvenimenti li għaddiet minnhom l-istess rikorrenti fuq il-post tax-xogħol.

45. Minn naħa l-oħra, l-intimati, fis-sottomissjonijiet, isostnu li l-azzjoni odjerna għandha l-fundamenti tagħha fl-Artikolu 466 tal-Kap 16 tal-Liġijiet ta’ Malta, liema artikolu jitratta proċedimenti għall-ħlas ta’ krediti tal-Gvern.

46. Il-Qorti ma tistax ma tesprimix t-tħassib tagħha dwar il-fatt illi, filwaqt li fl-eċċezzjonijiet l-intimati jirreferu għall-Artikolu 469A, fis-sottomissjonijiet issir referenza biss għall-Artikolu 466 tal-Kap 16, li huwa irrelevanti għall-aħħar għat-talbiet tar-rikorrenti kif dedotti. Fil-fatt, din il-Qorti tiddeplora dan in-nuqqas da parti tal-intimati.

47. Fis-sottomissjonijiet tal-intimati, ġie sostnut ukoll, li fil-kuntratt ta’ ingaġġ tar-rikorrenti, kellha indikat li hija kellha taħdem diversi sigħat ta’ xogħol b’mod li kellha tirċievi allowance, u jissemma’ l-prinċipju ta’ *pacta sunt servanda* li għandu jiġi irrispettat ladarba l-kuntratt ta’ ingaġġ ġie ffirmat mill-partijiet u r-rikorrenti kienet konsapevoli tal-kontenut tal-kuntratt ta’ ingaġġ.

48. Il-Qorti ma tistax ma tosservax li dan l-argument huwa rrelevanti għall-kawża odjerna peress li l-ilment tar-rikorrenti u t-talbiet kif dedotti m’huma bl-ebda mod indirizzati lejn il-kondizzjonijiet tax-xogħol kif stipulati fil-kuntratt ta’ ingaġġ tagħha, iżda, kif diġa ingħad, l-ilment prinċipali tar-rikorrenti huwa immirat lejn it-trasferiment għal klinika tal-Malta International Airport, per se, u t-trasferiment għal Monte Carmeli.

49. Din il-Qorti tissottolinea, li din hija kawża għad-danni ‘sic et simpliciter’. Għaldaqstant, dawn l-argumenti kollha fis-sottomissjonijiet tal-intimati mhumiex ta’ relevanza ghall-każ in eżami.

50. L-**Artikolu 1045(1) tal-Kap 16** tal-Liġijiet ta’ Malta jipprovdi:

> *“Il-ħsara li l-persuna responsabbli għandha twieġeb għaliha….hija t-telf effettiv li l-għemil tagħha jkun iġib direttament lill-parti li tbati l-ħsara, l-ispejjeż li din il-parti setgħet kellha tagħmel minħabba l-ħsara, it-telf tal-paga jew qliegħ ieħor attwali, u t-telf ta’ qliegħ li tbati ‘l quddiem minħabba inkapaċita` għal dejjem, totali jew parzjali, li dak l-għemil seta’ jġib.”*

51. Minn din id-disposizzjoni tal-liġi, jirriżulta ċar, li jeħtieġ ness ta’ kawża u effett ma’ l-att jew ommissjoni u l-effett dirett fuq min qed jirreklama danni sofferti. Fil-karenza

ta’ dan in-ness bejn il-kawża u effett, ma jistgħu jingħataw l-ebda danni. Difatti, l-intimati fis-sottomissjonijiet tagħhom, issottomettew li dan in-ness bejn il-kawża u l-effett ma ġiex sodisfatt.

52. Minn naħa l-oħra, ir-rikorrenti ssostni li jeżisti n-ness bejn il-kawża u effett kif meħtieġ skont id-disposizzjoni tal-liġi suċitata stante, u fix-xhieda tiegħu datata 1 ta’ Marzu 2017, Dr. Nigel Camilleri, l-espert tal-Qorti, iddikkjara:

> *“Nikkonferma li meta jiena eżaminajt lir-rikorrenti sibt li din tbati minn ansjeta` u rabja minħabba l-avvenimenti li saru fuqha allura nasal għall-ammont ta’ ħamsa fil-mija ta’ diżabilita`.”*

53. Inoltre`, fir-rapport imħejji mill-espert Nr. Nigel Camilleri, ingħad li r-rikorrenti qed issofri minn:

> *“.....adjustment disorder with symptoms of emotion, predominantly anger and anxiety in response to the alleged traumatic past and discrimination.”*

54. Għalhekk il-Qorti tqis illi n-ness rikjest ta’ kawża u effett, ġie ippruvat bir-rapport tal-Perit espert Dr. Nigel Camilleri, fejn l-Espert jindika biss istanzi fuq il-post tax-xogħol tar-rikorrenti, kif ir-rikorrenti stess irrakkontatlu, li wasslu għall-istat mentali tar-rikorrenti, u ma jirriżultawx djanjosi oħra ulterjuri fuq ir-rikorrenti. Di piu`, jirriżulta mir-rapport peritali li n-ness meħtieġ bejn in-nuqqas ta’ responsabbilta` da parti min kien iħaddem ir-rikorrenti, li kien effettivament responsabbli biex seħħet iċ-ċirkostanza li kkaġunat id-dannu lir-rikorrenti, fejn ġie stabbilit illi tali sitwazzjoni kkawżat diżabbilta’ tar-rata ta’ ħamsa fil-mija (5%) diżabilita` fuq ir-rikorrenti.

55. Il-Qorti tirrileva illi minn eżami akkurat tal-assjem tal-provi, meta r-rikorrenti kienet għadha stazzjonata l-Fairyland Ward, ma kienx hemm rapporti negattivi fil-konfront tagħha u jirriżulta li meta r-rikorrenti ġiet trasferita, it-trasferiment tagħha la kien meħtieġ u wisq anqas aċċettat fil-lant tax-xogħol fejn intbagħtet. Għal xhur sħaħ hija ma setgħetx taċċedi għall-post tax-xogħol fil-klinika fl-ajruport, proprju għaliex, ma ngħatax il-*pass* neċessarju sabiex taċċedi fil-premises. Dan kien konsegwenza tal-fatt, li t-trasferiment tagħha ma kienx ġie rikonoxxut.

56. B’referenza għal dan, ser tiġi kkwotata silta mix-xhieda ta’ John Attard Kingswell, li qal hekk:

> *“Din kienet ġiet trasferita fil-klinika tal-airport għall-ħabta tal-2008, u meta ġiet hemmhekk jiena kont sorpriż għax ma kellix bżonn ta’ nurses f’dak il-perjodu. Ovvjament kelli nara kif tirrintegra fix-xogħol li kont responsabbli għalih. Minħabba clash fir-roster inqala’ wkoll clash ta’ karattri u tlabt li jiddaħħal xi ħadd għax l-affarijiet ma setgħux jibqgħu sejrin hekk.*

Nikkonferma li r-rikorrenti ma kienx hemm bżonnha fil-klinika tal-ajruport u effettivament kienet żejda hemmhekk. Biex niċċara kwalunkwe nurse oħra li setgħet ġiet f'dak il-perjodu kienet tkun meqjusa bħala żejda għax ma kienx hemm bżonn ta' nurses."

57. Il-Qorti tosserva illi dwar dak allegat mir-rikorrenti dwar abbuż morali, fiżiku u psikoloġiku, li hija allegatament sofriet fil-klinika tal-ajruport, hija regola ben stabbilita fil-ġurisprudenza li min jallega jrid jipprova. Infatti, hija regola ġenerali, li l-piż tal-prova huwa fuq min jafferma fatt, *onus probandi incubit ei qui dicit non ei qui negat* (**Joseph Zammit vs Joseph Hili** Vol.XXXVII-i-578). Dan il-prinċipju jinsab stabbilit fl-**Artikolu 562 tal-Kodiċi tal-Proċedura** u ġie ripetut diversi drabi f'bosta sentenzi. (Ara Dr. **H. Lenicker vs J. Camilleri**, deċiża mill-Prim' Awla fil-31 ta' Mejju 1972; u **Peter Paul Aquilina vs Paul Vella**, Appell Inferjuri deċiż fit-2 ta' Mejju 1995).

58. Wara li ġew eżaminati l-provi kollha anke f'dan ir-rigward, dawn l-allegazzjonijiet tar-rikorrenti ma jinsabux korroborati b'xhieda oħra. Għalhekk, dak allegat rigward abbuż fiżiku, morali u psikoloġiku mhuwiex ippruvat għas-sodisfazzjon tal-Qorti.

59. Madankollu, wara li l-Qorti fliet bir-reqqa l-atti tal-każ, huwa minnu li ma jirriżultax li kien hemm ġustifikazzjoni għat-trasferimenti tar-rikorrenti oriġinalment minn 'Fairyland' għall-Malta International Airport, w l-intimati ma ressqu ebda prova sabiex jispjegaw għaliex sar tali trasferiment.

60. Il-Qorti tikkonkludi illi kien riżultat ta' tali trasferiment inspjegabbli u bla ħtiega illi r-rikorrenti spiċċat l-ewwel intbagħtet f'post fejn ma riduhiex bl-ebda mod, sussegwentement intbagħtet ġewwa Monte Carmeli fejn spiċċat kellha tirrikorri għal għajnuna tal-MUMN minħabba fis-sitwazzjoni tax-xogħol, u eventwalment reġgħet intbagħtet ġewwa l-Ajruport, fejn kienet ġia taf illi ma riduhiex – dan it-taqlib kollu fuq il-post tax-xogħol tagħha kkreatilha ansjeta u rabja, kif ikkonfermat mill-espert il-Psikjatra Dr. Nigel Camilleri.

Danni

61. B'referenza għad-danni pretizi, huwa relevanti, f'dan il-kuntest, il-prinċipju ġenerali dwar danni stabbiliti fl-Artikolu 1032 tal-Kap 16.

62. **L-Artikolu 1032 tal-Kap 16** tal-Liġijiet ta' Malta jistipula:

"(1) Jitqies fi ħtija kull min bl-għemil tiegħu ma jużax il-prudenza, id-diliġenza, u l-ħsieb ta' missier tajjeb tal-familja."

63. Dan ifisser li huwa fi ħtija kull min jiddiporta ruħu b'leġerezza ċensurabbli u b'ineskużabbli imprudenza (Vide **Faddda** 'Gurisprudenza Codice Civile Italiano', para 4467. Għalhekk, in-nozzjoni ta' '*colpa*', aċċettata fis-sistema legali tagħna,

ibbażata fuq il-prevedibbilita` li hija distinta mill-previżjoni u sservi biex tiddistingwi l-‘*colpa*’ mill-każ fortuwitu.

64. Fid-dawl tas-suespost, u stante li t-trasferiment mhux mistħoqq huwa riżultat ta’ nuqqas, ta’ prudenza, diliġenza u ta’ missier tajjeb tal-familja da parti tal-intimat, il-Qorti ser tgħaddi biex tikkunsidra d-danni għall-akkadut u konsegwenti danni sofferti.

65. Huwa paċifiku li l-likwidazzjoni tad-danni għandha sseħħ fuq żewġ binarji; id-danni attwalment sofferti (‘*damnum emergens*’) u dawk id-danni kawża l-inkapaċita` ikkaġunata ‘*lucrum cessans*’ kif provdut mill-Artikolu 1045 tal-Kap 16.

66. Ir-rikorrenti, fis-sottomissjonijiet tagħha, sostniet li hija għandha tingħata danni kemm bħala ‘damnum emergens’ kif ukoll bħala ‘lucrum cessans’.

67. Il-Qorti, wara li ħadet konjizzjoni kemm ta’ dak komputat fis-sottomissjonijiet, kif ukoll, tal-fatti u ċ-ċirkostanzi partikolari ta’ dan il-każ, tqis, li minħabba n-natura tal-każ, fejn jidher illi t-trasferiment kien mhux meħtieġ u mhux f’loku, flok ma taħdem id-danni bil-komputazzjoni matematika li jirrikorru għaliha solitament il-Qrati tagħna, hija għandha tapplika l-prinċipju tal-ġustizzja ekwitattiva.

68. Bħalma ġara fil-każ **Margaret Camilleri et vs The Cargo Handling Co. Ltd**, deċiża fit-13 ta’ Ottubru 2004, dawn il-Qrati dejjem irritenew li ma jistax ikun ddubitat li l-ġudikant għandu l-poter diskrezzjonali li jillikwida t-telf u l-qliegħ bl-adoperu tal-kriterju sussidjarju tal-valutazzjoni ekwitattiva. F’deċiżjoni f’Vol. XXXV P.III p 615 f’kollezzjonijiet ta’ deċiżjonijiet, ġie segwit l-insenjament tal-Qorti Taljana di Cassazione, fejn ingħad:

> *“vi hanno casi in cui, non potendosi avere mezzi istruttori, e rimesso al magistrate il valutare ‘ex aequo et bono’ secondo i dettami della sua ragione e coscienza, l-ammontare del danno al risarcimento del quale taluno fu condannato.”*

69. Ovvjament, il-likwidazzjoni ta’ danni abbażi ta’ dan il-prinċipju, mhuwiex abbażi ta’ danni ben stradati permezz tal-komputazzjoni matematika li jirrikorru għaliha l-Qrati b’kalkolu preċiż fuq formoli żviluppati, kif jinsab fil-ġurisprudenza nostrana.

70. Infatti, fil-każ **Joseph Attard et vs Direttur Ġenerali tas-Saħħa** (908/2005/1) deċiża mill-Qorti tal-Appell fit-30 ta’ Mejju 2014, fejn ukoll kien hemm talba għad-danni ‘sic et simpliciter’, ġie ribadit li l-likwidazzjoni tad-danni ‘*arbitrio boni viri*’ ssir meta jkun diffiċli għall-attur li jipprova bil-mezzi ordinarji d-danni li huwa effettivament ikun sofra. Fil-kawża odjerna, r-rikorrenti ma ppruvatx biċ-ċert id-danni minnha sofferti.

71. Għalhekk, din il-Qorti, abbażi tal-prinċipju suespost, ser tillikwida d-danni *arbitrio boni viri*.

72. Madankollu, kkunsidrat, li fiċ-ċirkostanzi, it-talbiet tar-rikorrenti rigwardanti danni għandhom jintlaqgħu, la darba ġie ppruvat li hija sofriet diżabilita` konsegwenza tat-trasferimenti u l-evetwalitajiet konsegwenti għal dawn it-trasferimenti.

73. Għalhekk, din il-Qorti, wara li kkunsidrat, il-paga annwali li kienet tirċievi r-rikorrenti fl-2011 u fl-2012, skond l-uniċi dokumentazzjoni eżebita fil-proċess, u wara li kkunsidrat il-każ in diżamina, il-Qorti tordna li r-rikorrenti tingħata l-ammont ta' sebat elef (€7,000) *arbitrio boni viri*, in linea ta' danni minnha sofferti.

Konklużjoni

Il-Qorti;

Wara illi rat l-atti kollha proċesswali kollha ppreżentati quddiemha;

Wara illi rat is-sottomissjonijiet tal-abbli difensuri tar-rikorrenti u tal-intimati;

Tgħaddi biex taqta' u tiddeċiedi l-vertenza odjerna billi:

Tiċħad l- eċċezzjonijiet kollha tal-konvenuti.

Tilqa' t-talbiet tar-rikorrenti kif ġej:

Tiddikjara li bl-azzjonijiet tagħhom l-intimati kkaġunaw danni materjali u personali lir-rikorrenti tat-tip '*lucrum cessans*' biss.

Tiddikjara li l-intimati huma responsabbli għad-danni sofferti mir-rikorrenti.

Tillikwida d-danni sofferti fl-ammont ta' sebat elef Ewro (€7,000).

Tikkundanna lill-intimati jħallsu l-ammont ta' sebat elef Ewro (€7,000) lir-rikorrenti.

Imgħax mid-data tas-sentenza sad-data tal-pagament effettiv.

L-ispejjeż għall-proċeduri odjerni għandhom ikunu a kariku tal-intimati.

Francesco Depasquale LL.D. LL.M. (IMLI)
Imħallef

Rita Sciberras
Deputat Reġistratur